

3. TRESTNÁ ČINNOST NEZLETILÝCH V OBVODECH ORP

Mapy zobrazující prostorovou diferenciaci trestné činnosti nezletilých byly zpracovány na základě datového souboru poskytnutého Ministerstvem práce a sociálních věcí, orgánem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Datový soubor obsahoval údaje o počtu trestných činů nezletilých spáchaných v letech 2007 až 2013. Data byla poskytnuta pouze v územním členění obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP). Vzhledem k velmi nízkým hodnotám sledovaného jevu byl indikátor sledován na základě víceletých průměrů. Pro aktuální období byly zvoleny roky 2012 až 2013, starší období je vymezeno lety 2007 až 2009 a 2010 až 2011. Vzhledem k menší podrobnosti územního sledování i mnohem menšímu počtu událostí byla metodika zpracování odlišná od předchozích sledovaných ukazatelů. Mapy jsou tedy vytvořeny pouze v úrovni obvodů ORP. Jejich schopnost identifikovat lokality sociálního vyloučení je následně výrazně omezena. Statistická analýza i kartografická vizualizace popisuje spíše prostorovou diferenciaci v mezoměřtku, pro lokální analýzu mohou omezeně sloužit jako proxy indikace.

Data, která byla poskytnuta MPSV, bylo nejdříve potřeba upravit tak, aby mohla být dále statisticky a kartograficky zpracována. Jednotlivým ORP byly přiřazeny odpovídající kódy umožňující jejich napojení na prostorová data v prostředí kartografického a analytického programu ArcGIS. Dále byla data převedena do podoby, která umožňuje jejich územní srovnání. Pro tyto účely byly využity dva indikátory, které znázorňují územní intenzitu a relativní koncentraci sledovaného jevu: **míra kriminality** a **lokalizační kvocient**.

Míra kriminality nezletilých

Hodnoty tohoto indikátoru byly vypočítány podle následujícího vzorce $i = \frac{x}{y} \times 1000$; kde:

i = indikátor (míra kriminality nezletilých)

x = součet celkového počtu trestných činů, které spáchali nezletilí v letech 2007 až 2013)¹

y = součet počtu osob ve věku do 18ti let v jednotlivých letech 2007 až 2013)²

¹ Zdroj: MPSV (2014): Počet trestných činů nezletilých v jednotlivých letech 2007 až 2013.

² Zdroj: ČSÚ (2012): Věková struktura obyvatel v ORP (2007 až 2012).

Lokalizační kvocient domácností pobírajících příspěvek na živobytí

Hodnoty lokalizačního kvocientu byly vypočítány podle následujícího vzorce $LQ_i = \frac{R_i}{R}$; kde:

R_i – relativní zastoupení sledovaného jevu v i-té územní jednotce (míra kriminality nezletilých v ORP)

R – relativní zastoupení sledovaného jevu na celém území (míra kriminality nezletilých na území celého Česka)

V ORP, ve kterých je hodnota lokalizačního kvocientu vyšší než 1, žije v porovnáním s vyšším územním celkem (Českem) vyšší míra kriminality nezletilých.

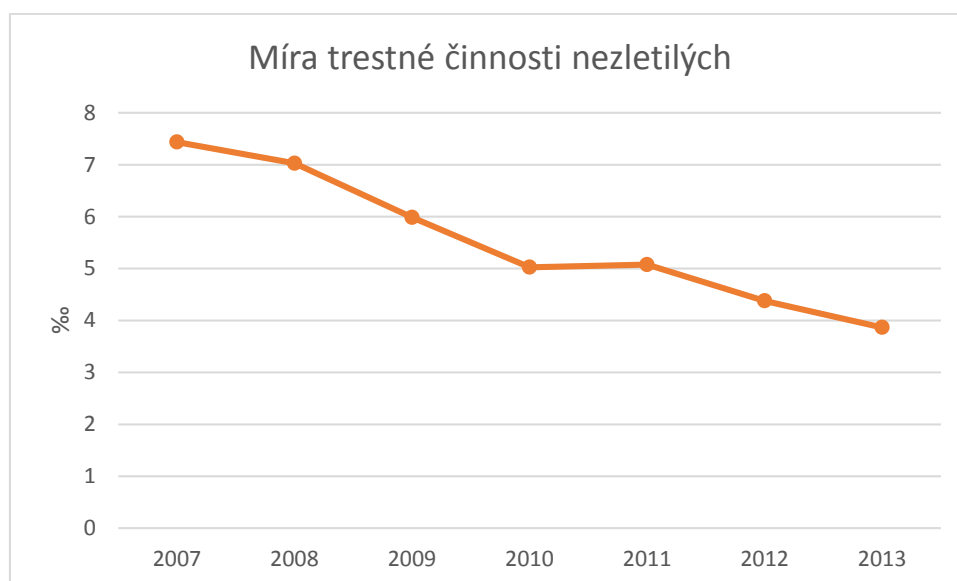
Lokalizační kvocient umožňuje zobrazení území s nadprůměrnou koncentrací sledovaného jevu. Je tak možné identifikovat ty ORP, ve kterých je celorepublikovému průměru vyšší výskyt trestné činnosti mladistvých.

V rámci kartografického zpracování byla zvolena metoda kartogramu a kartodiagramu, která umožňuje názorně zobrazit intenzitu daného jevu a jeho diferenciaci v rámci sledovaného území a současně zobrazit také absolutní hodnoty sledovaného indikátoru. Z map lze vyčíst hodnoty obou dvou sledovaných indikátorů, tedy jak míru kriminality nezletilých v daném ORP, tak vztah této hodnoty k celorepublikovému průměru – lokalizační kvocient. Dále je na mapě také znázorněn absolutní počet spáchaných trestných činů nezletilými ve sledovaném období (jedná se o součet za všechny roky v období 2007-2013). K mapám jsou přiloženy datové soubory obsahující zpracovaná zdrojová data, na základě kterých byly mapy vytvořeny. Struktura datového souborů je následující:

Název ORP
Kód ORP
Počet klientů sociálního kurátora celkem - trestná činnost v daném roce (celkem - nezletilí)
Počet osob do 18ti let
Podíl trestné činnosti (promile)
Průměr ČR
Hodnota lokalizačního kvocientu

Tabulka 3.1: Zpracovaná zdrojová data

K hodnocení vývojových trendů i regionální diference je potřeba přistupovat opatrně, protože autoři nemají detailní znalost o způsobu sběru statistických dat. Navíc jsou data sledována pouze v podrobnosti obvodů ORP. V současné době považujeme za příliš odvážné hodnotit a vysvětlovat vývoj tohoto indikátoru bez detailní znalosti problematiky. Považujeme za vhodné nejprve vše konzultovat s experty v dané oblasti.

Obrázek 3.1: Podíl trestné činnosti nezletilých (OSPOD) v letech 2007-2013

Regionální diference je v hrubých rysech viditelná jednak z tabulky obvodů ORP s nejvyššími hodnotami lokalizačního kvocientu (tabulka 3.2 s dvaceti ORP s nejvyššími podíly) a jednak také z vytvořených map. Na první pohled je zřetelná o něco nižší koncentrace problematických obvodů než v případě předchozích indikátorů. Z hlediska vývoje je zejména nutné upozornit na rostoucí čísla v případě ORP Jihomoravského kraje. Podrobnější hodnocení bude podle našeho názoru možné připojit až po širší diskusi s odborníky v dané problematice a se znalostí metodiky v jednotlivých letech.

ORP	2012-2013	2009-2011	2007-2008
Hodonín	6,9	2,8	1,4
Český Těšín	5,0	3,3	1,2
Nový Bor	3,0	2,8	1,8
Frydlant v Čechách	2,6	1,9	1,2
Podbořany	2,6	1,3	1,4
Vítkov	2,5	2,0	2,4
Chomutov	2,5	2,5	2,6
Rýmařov	2,4	1,7	1,7
Blansko	2,4	1,6	1,1
Karviná	2,3	2,1	1,9
Bruntál	2,3	1,6	1,5
Bohumín	2,3	1,9	1,4
Mariánské lázně	2,2	2,1	1,6
Tanvald	2,2	3,1	1,3
Boskovice	2,1	2,3	1,9
Chotěboř	2,0	1,7	1,5
Sokolov	2,0	2,6	2,1
Žatec	2,0	1,7	1,1
Rumburk	1,9	2,6	1,6
Pelhřimov	1,9	1,1	0,8

Tabulka 3.2: Hodnota lokalizačního kvocientu ve dvaceti ORP s nejvyšším podílem trestné činnosti nezletilých (2007 až 2013)

Poznámka: Tučně je vyznačeno pět nejvyšších hodnot v jednotlivých obdobích

Zdroje dat:

ČSÚ (2011): Sčítání lidu, domů a bytů 2011

ČSÚ (2014): Počet obyvatel v obcích k 1.1. 2007 až 2014 (bilance obyvatelstva)

MPSV (2014): Počet trestných činů nezletilých v jednotlivých letech 2007 až 2013.